

تاریخ دریافت مقاله: ۹۷/۱۲/۱۴

فصلنامه علمی - پژوهشی روان‌سنجی

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۷/۲/۲۸

دوره ششم، شماره ۲۳، زمستان ۱۳۹۶

صفحات: ۱۱۴ - ۱۰۳

ویژگی های روان سنجی پرسشنامه شخصیت ایثارگر و مقایسه ایثارگری در دانشجویان

دختر و پسر

Psychometric properties of Altruism inventory and self-efficacy comparison among male and female students

دکتر مژگان سپاه منصور^۱ و کاترین وزیری^۲

چکیده

Abstract

The purpose of the present study was to investigate psychometric properties of altruism inventory. 400 university students was randomly selected and answered to the inventory items. The results of the exploratory factor analysis identified 4 factors which in total explained 47 percent of the variance in altruism, also the result showed that personality traits and altruism are positively correlated.

KeyWords: psychometric properties, Altruism, inventory, students.

پژوهش حاضر با هدف تعیین ویژگی های روان سنجی پرسشنامه شخصیت ایثارگر انجام شد. برای این منظور ۴۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب و به پرسشنامه شخصیت ایثارگر پاسخ دادند. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان می‌دهد که تمام ماده‌ها بر روی مولفه‌ها، دارای بار عاملی معنی‌دار و مناسبی هستند و هیچ کدام از ماده‌ها، حذف نشده‌اند، و می‌توان نتیجه گرفت که پرسشنامه ایثارگری، یک پرسشنامه تک بعدی نیست و از چهار عامل اشباع شده است. این چهار عامل حدود ۴۷ درصد سازه ایثارگری را تبیین می‌کند. همچنین ویژگی های شخصیتی با میزان انجام رفتارهای ایثارگرانه رابطه معناداری دارد. و تفاوت های جنسیتی نیز در ایثارگری موثر است.

واژه های کلیدی: ویژگی های روانسنجی، ایثارگری،

همدلی، دانشجویان

مقدمه

از نظر (نواک^۳، ۲۰۱۶) ایثارگری^۴، تلاش یا توانایی واقعی برای عمل کردن در جهت منافع دیگران است. در درون هر فرد، دو نوع انگیزه مستقل وجود دارد که یکی خودخواهی و دیگری ایثار نام دارد (کامت^۵، ۲۰۱۵). وی عقیده دارد که انسان، انگیزه خدمت به خود دارد، حتی اگر در حال کمک به دیگران باشد و این انگیزه که به دنبال نفع شخصی است را خودخواهی نامید. از طرفی

۱- دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

۲- دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

دیگر، برخی از انواع رفتارهای اجتماعی وجود دارد که از میل عدم خودخواهی (تواضع) برای کمک به دیگران می آید و او این انگیزه را، انگیزه ایثارگری نامید. از نظر (راشتون، سورنتینو، ۲۰۱۵) سه دیدگاه اصلی در مورد ایثارگری وجود دارد: اول این است که انسان ها ذاتا شر یا بد هستند و جامعه ای مورد نیاز است تا آن ها را اجتماعی و ایثارگر نماید. دوم این است که انسان ها اساسا خوب هستند و آن ها توسط شرایط اجتماعی می توانند همراه شوند. سوم این است که انسان ها خنثی هستند، در واقع نه خوب و نه بد می باشند. واژه ایثارگری به آن دسته از رفتارهای اجتماعی مطلوب اشاره دارد که دارای فشاری مضاعف است، به این معنی که انگیزه یاری دهنده همدلی و خود را به جای دیگران گذاردن است و به عبارت دیگر رفتاری است که قصد آن کمک به دیگران است، حتی زمانی که هیچگونه نفعی عاید شخص نشود یا انتظار نفعی نرود (بیرهوف، ۲۰۱۴).

اکثر پژوهش ها به این مساله پرداخته اند که چرا انسان ها، دست به ایثارگری می زنند. یک دیدگاه مطروحه در این زمینه، نظریه تبادل اجتماعی است که برطبق آن، کمک کننده و کمک شونده، هر دو عملا تبادل منافع انجام می دهند و لذا ایثارگری، به واقع چندان بی چشم داشت هم نیست. روان شناسان اجتماعی، هم چنین به اوضاع و احوالی توجه دارند که در آن، کمتر احتمال ابراز رفتار ایثارگرانه وجود دارد. برای مثال حضور ناظران دیگر، سبب لوث مسولیت شده و در نتیجه احتمال انجام دادن کمک را کاهش می دهد. برخی پژوهش ها بر موقعیت های غیر اضطراری نظیر کمک به موسسات خیریه یا اهدای خون متمرکز بوده اند. این تحقیقات نشان می دهد که در برخی موارد هرچه احساس گناه بیشتر باشد، ایثارگری افزایش می یابد و این رفتار، راهی برای تسکین احساس گناه فراهم می آورد. علاوه بر این، در حالت خوش خلقی یا با مشاهده سرمشق کمک رسان نیز، احتمال کمک افزایش می یابد. به جز این ها، افراد عمیقا مذهبی بیش از افراد کم اعتقاد، بخشش های خیرخواهانه انجام می دهند (راشتون، ۲۰۱۵). از چشم انداز زیست شناختی، شواهدی وجود دارد حاکی از این که رفتارهای موافق اجتماع، مبنای ژنتیکی دارند، اما محققان دیگر هم حسی را مستلزم محیط مراقبتی نیرومند و رشد شناختی معینی می دانند. آنان بر نقش عوامل فرهنگی در ایجاد رفتار ایثارگری نیز تاکید می ورزند. از نظر (نواک، ۲۰۱۶) سه مانع در مقابل ترویج ایثارگری وجود دارد: اول مانع عصبی است که به علت ساختار ذهن بشر پیشرفت مهم اخلاقی را غیر ممکن می سازد. مانع دوم برای تحول ایثارگری، روانی است. هر انسانی که در این دنیا متولد می شود مشتاق است که به طور خاص و منحصر به فردی دارای ارزش و اهمیت باشد. بسیاری از رفتارها، تمایلات و نگرش هایی که به افراد کمک می کنند، از دوران کودکی ظهور می نماید و همان طور که افراد نسبتا مستقل می شوند، تا حدی موانع روانی برای ظهور نوع دوستی ایجاد می شود. طبیعت وجود انسان برای فردیت تلاش می نماید که سبب پدیدآیی الگوهای عادات

1- Rushton & Sorrentino

2 - Birhof

روانی می شود که تغییر دادن آن دشوار است. مانع سوم جامعه شناختی یا اجتماعی است. گروه بندی های اجتماعی که در افراد به طور ضمنی یک ذهنیت فطری و خارج از گروه را تقویت می کنند. با این حال افراد به طور معمول ظرفیت انجام انواع کافی از ایثارگری را به طور فزاینده، همان طور که پیشرفت می کنند به دست می آورند و اینکه تفاوت افراد در اصل ایثارگری، از تعامل بین مراحل توسعه خود و فرصت ها و خواسته ها در زمینه اجتماعی که ایجاد و با آن برخورد می کنند می باشد (روسرو^۱، ۲۰۱۳). پژوهش ها حاکی از این است که عواملی همچون آموزش والدین، تجربه، اعتقادات مذهبی و آموزش و پرورش به طور خاص با ایثارگری مرتبط می باشند (سوروکین^۲، ۲۰۱۴). پژوهش در مورد ایثارگری معمولاً سوالاتی همچون «چرا و تحت چه شرایطی افراد جان خود را به خاطر دیگران فدا می کنند»، «چه موقع و تحت چه شرایطی افراد به فرد محتاج یا کسی که پریشان است کمک می کنند» و «تحت چه شرایطی یک شخص بیشتر یا کمتر احتمال دارد که به دیگران کمک کند». بسیاری از یافته های پژوهشی نشان می دهد که خلق و خوی شاد می تواند ایثارگری را تسهیل نماید. هم چنین ادبیات فراوانی در مورد «نظریه همدلی- ایثارگری» وجود دارد. طبق این نظریه شخصی که شاهد یک موقعیت اضطراری است در او همدلی برانگیخته می شود و این انگیزه او را وادار به دخالت و ارایه کمک می کند و به این خاطر که کمک به دیگران خوشایند است و شخص از این کار احساس خوبی پیدا می کند (کریمی، ۱۳۹۵). تعمیم این نظریه این است که افراد احساس همدردی بیشتری برای بستگان و دوستان خود نسبت به بیگانگان و دشمنان دارند، نه تمامی فعالیت های ایثارگرانه، با این حال اعتقاد بر این است که براساس همدلی از آنجایی که برخی از فعالیت بر اساس تعهدهای هنجاری می باشد. فعالیت های ایثارگرانه در طرفداری نمودن از بیگانگان همچون نجات انسان ها از آزار و اذیت در یک حکومت دیکتاتور ممکن است به واسطه همدردی انگیزه شود و اعمال مخاطره آمیز در روابط نزدیک همچون اهدای کلیه به خویشاوند نزدیک ممکن است به واسطه احساس تعهد هنجاری انگیزه شود (مونتادا و بیرهاف^۳، ۲۰۱۳).

ایثارگری، رفتاری است که به نفع دیگران بدون انتظار پاداش از منابع خارجی ظاهر می گردد و علاوه بر آن، رفتاری است که به طور داوطلبانه انجام می شود (مکالی و برکوویتس^۴، ۲۰۱۴). از نظر نلسون و دانیس^۵ (۲۰۱۵) موقعیت هایی که رفتار ایثارگرانه مشاهده شده است را می توان به دو دسته تقسیم نمود: موقعیت های دشوار و موقعیت های عادی. به زبان عملی، این سخت است که رفتار ایثارگرانه تحت شرایط بلا (مصیبت) بررسی شود، چون چنین موقعیتی به ندرت اتفاق می

1 - Rusrrro

2 - Sorokin

3 - Montada & Bierhoff

4 - Macaulay & Berkowitz

5 - Nelson & Dynes

افتد. به زبان تئوری رفتار نوع دوستانه تحت شرایط عادی ممکن است بیشتر معنی دار باشد. هنجارهای اجتماعی، رفتار کمک اضطراری را به شدت بیشتر از رفتار کمک معمولی حمایت می کنند که اشاره دارد بر اینکه تقویت بالقوه ساختار واقعی مذاهب ممکن است تحت شرایط عادی بیشتر موثر باشد. به منظور اندازه گیری ایثارگری برخی از محققان از فنون تجربی استفاده می کنند. در این روش معمولاً موقعیتی توسط آزمایش کنندگان ایجاد می شود که شرکت کننده یک انتخابی برای کمک کردن به دیگران دارد یا از آنها خواسته می شود که خون اهدا کنند. این روش بر اساس این فرضیه است که یک تمایل کلی در درون هر فرد وجود دارد که به طور ایثارگرانه رفتار کند و تمایلش در طول زمان و موقعیت های مختلف ثابت است. با این حال افراد ممکن است ایثارگری را به روش های گوناگونی ابراز کنند و لذا فرضیه ثبات رفتاری مورد تردید قرار می گیرد. در این رویکرد محققان در درجه اول میزانی از ایثارگری را برای سهولت در اندازه گیری انتخاب نموده و در نتیجه امکان دارد این اندازه ها، رفتارهای ایثارگرانه ای را که آزمودنی ها به طور طبیعی آشکار می کنند را حذف نماید. روش دیگر برای اندازه گیری ایثارگری، استفاده از پرسشنامه هایی با سوالات روان شناسی است که متشکل از بعضی موارد طراحی شده برای اندازه گیری ایثارگری «خصیصه ها» است (اشمیت^۱، ۲۰۱۴). این رویکرد روان سنجی بر اساس این فرض است که اگر ایثارگری یک خصیصه شخصیتی است یک آزمایش خاص باید آن را ارزیابی کند. این رویکرد نیز بر اساس فرضیه ثبات رفتاری است. از آزمودنی ها درخواست می شود که واکنش خود را در مورد موقعیت های خیالی، همچون دادن آدرس به یک غریبه، اهدای پول به یک موسسه خیریه و کمک به افراد معلول برای عبور از خیابان نشان دهند. به طور روش شناسی، این روش محدودیت های معیارهای گزارش شخصی و مشکل نگرانی ثبات رفتاری را تشخیص می دهد. آخرین تکنیک برای اندازه گیری ایثارگری در انتظار ماندن برای اقدام ایثارگرانه است که به طور خود به خود رخ می دهد و سپس مشاهده کردن آن رفتار است. از نظر وسنو^۲ (۲۰۱۳) سه مقوله وجود دارد که برای طرح انگیزه های رفتارهای خیرخواهانه مفید است: همدلی، انتخاب منطقی و رستگارشناسی. همدلی به معنای ایجاد و احساس همدردی با دیگران است. پژوهش ها حاکی از آن است که دغدغه های ایثارگری و همدلی، به رفتار یاری رساندن می انجامد (دیسیتی^۳، ۲۰۱۴؛ کونراد، اوبرین و هزینگ^۴، ۲۰۱۵). همدلی، پیش زمینه رفتار ایثارگرانه است و توانایی تجربه و درک آنچه دیگران احساس می کنند را مطرح می کند (تامپسون^۵، ۲۰۱۶). افزایش همدلی باعث تمایل به ایثارگری و کاهش همدلی باعث تمایل بیشتر به بی تفاوتی می شود. فردی که همدل است، در قبال زندگی و

---

1 - Schmdtz

2 - Wuthnow

3 - Decety

4 - Konrath&Obrien&Hesing

5 - Thompson

احساسات اطرافیان خود، ایثار و همیاری نشان می‌دهد. برخلاف آن، کسانی که فاقد همدلی اند، بدون در نظر گرفتن سایرین و تاثیر اعمالشان بر آنان، صرفاً به علائق و جاه طلبی‌های خود توجه دارند (ارونسون و همکاران^۱، ۲۰۱۴). تجربه همدلی، اغلب منجر به مسؤلیت‌پذیری می‌شود و مسؤلیت‌پذیری، یکی از اصول اساسی برای ایثارگری است، بدین معنی که فرد باید خود را مسؤول بداند و احساس مسؤلیت کند تا نسبت به دیگران بی‌تفاوت نباشد (لاتانه و دارلی^۲، ۲۰۱۵).

بنابراین درونی سازی هر چه بیشتر مسؤلیت‌پذیری، باعث تمایل به ایثارگری می‌شود و کاهش آن موجب افزایش بی‌تفاوتی می‌گردد (لوین؛ نورنزیان و فیلبریک^۳، ۲۰۱۶).

انتخاب منطقی، عبارت است از به حداکثر رساندن مطلوبیت تحت قید بودجه (اشمیت، ۲۰۱۴). مطلوبیت، اصطلاحی است که در نظریه‌های معاصر مطرح گردیده است و به معنای چیزی است که مرتبط با اولویت رضایت است. از طرف دیگر هر کسی نه فقط به دنبال به دست آوردن احترام و توجه دیگران است، بلکه همچنین به دنبال به دست آوردن احترام خود می‌باشد. بسیاری از یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهند که رفتار خوب و شادمانی می‌تواند ایثارگری را تسهیل نماید و خوشحالی فردی و خوبی دیگران متناقض نیستند، بلکه در حقیقت، مرتبط با یکدیگر هستند (وسنو، ۲۰۱۳). در یک نظرسنجی، بسیاری از افراد گزارش داده‌اند. که کمک به دیگران، احساس شان را خوب می‌کند و یک روش خوب برای اکتساب احساس رضایت برای خود می‌باشد. به دست آوردن رضایت برای خود، و احساس خوب می‌تواند به عنوان جبران برای زمان و انرژی از دست رفته باشد. انگیزه برخی از افراد برای ایثارگری، به نظر می‌رسد بر اساس انتخاب منطقی باشد، به این مفهوم که آنها منافی را که بعداً دریافت می‌کنند را محاسبه می‌کنند. با این حال، محاسبه این منفعت به طور گسترده هدف اولیه ایثارگری آنان نمی‌باشد.

رستگارشناسی، یکی دیگر از مؤلفه‌هایی است که انگیزه ایثارگری را در فرد پدید می‌آورد. مذهب همواره در رابطه با رستگارشناسی نگرانی داشته است. تلاش برای رستگاری در هر گروه مذهبی، قویترین فرصت اعمال نفوذ را دارد، هنگامی که خارج از انگیزه‌های مذهبی اسلوبی از رفتار عملی ناشی از گرایش به ارزش‌های جدایی‌ناپذیر خاص به وجود آمده است (وبر^۴، ۲۰۱۴). یک علت خوب، اثر خوبی خواهد داشت و یک علت بد، اثر بدی خواهد داشت. تمامی پدیده‌ها در جهان، نتیجه علت‌ها و شرایطی است که این پدیده‌ها را پدید آورده‌اند. تمام هستی با چنین روابط متقابلی با یکدیگر مرتبط هستند. این تعلیم دینی، به نظر می‌رسد اساس مفهوم حیات‌گرایی باشد. در جهان‌شناسی حیات‌گرایی، کل جهان به عنوان یک موجود زنده در نظر گرفته می‌شود و اعتقاد بر این است که همه چیز به هم پیوسته، هماهنگ و موافق می‌باشد. وجود انسان‌ها

1 - Aronson

2 - Latone&Darley

3 - Levine&Norenzayan&Philbrick

4 - Weber

نیز به عنوان شاخه جریانی از یک بدن زنده در نظر گرفته می شود و بنابراین رستگاری با داشتن هماهنگی، پاکسازی خود از خودخواهی و احساس قردردانی برای منافی که کسب می شود، به دست می آید. افراد برای مشروعیت بخشیدن به اعمال ایثارگرانه خود، به این اصول متوسل می شوند (بک فورد^۱، ۲۰۱۵).

برخی پژوهش ها نشان می دهند که جنسیت با همدلی و ارزش های ایثارگرانه ارتباط دارد. مردان، ایثارگرتر از زنان هستند (پیلیاوین و چارنگ^۲، ۲۰۱۵). به نظر آنان نقش جنسیتی مردان، بر استقلال، کنترل نفس، علاقه به موفقیت، رفتار قاطع و اعتماد به نفس در تصمیم های شخصی تاکید دارد و همین امر باعث رفتار های ایثارگرانه بیشتری در آنان می شود. در عین حال، از نظر ویلسون^۳ (۲۰۱۴) زنان به دلیل پاره ای ویژگی های زیستی، کمتر تمایل به رفتارهای ایثارگرانه دارند و در صورت تمایل نیز رفتار ایثارگرانه آنها بیشتر معطوف به درون خانواده است، اما مردان تمایل بیشتری به رفتار ایثارگرانه داشته و رفتارهای ایثارگرانه آنان، بیشتر معطوف به اجتماع است. در این پژوهش، با استفاده از پرسشنامه شخصیت ایثارگر (راشتون، ۱۹۸۰) که در تجزیه و تحلیل اولیه از داده های جمع آوری شده از دو نمونه مجزا از دانشجویان در دانشگاه وسترن انتاریو، نشان داد. که از لحاظ روان سنجی باثبات است، به بررسی ویژگی های شخصیت افراد، بر حسب جنسیت در جامعه مورد مطالعه، با توجه به چهار مؤلفه مسئولیت اجتماعی، همدلی، قضاوت اخلاقی و ارزش های اجتماعی پرداخته شد.

روش پژوهش

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه گیری جامعه مورد نظر این پژوهش، دانشجویان دانشگاه آزاد واحد رودهن است. نمونه آماری شامل ۴۰۰ نفر است که به شیوه نمونه در دسترس، برای شرکت در پژوهش انتخاب شدند که از این میان ۲۰۰ نفر زن و ۲۰۰ نفر مرد بودند. مقیاس خودسنجی ایثارگری که متشکل از ۲۰ عبارت است، بر اساس یک مقیاس ۵ درجه ای به سبک لیکرت درجه بندی شده است. پاسخ دهندگان، باید بر اساس تکرار رفتار نوع دوستانه خود با انتخاب گزینه های هرگز، یک بار، بیشتر از ۱ بار، اغلب، و بیشتر مواقع، پاسخ خود را ارائه دهند. تجزیه و تحلیل اولیه از داده های دو نمونه مجزا از دانشجویان در دانشگاه وسترن انتاریو، نشان داد که این مقیاس از لحاظ روان سنجی با ثبات است. علاوه بر این، روایی تفکیکی مقیاس نیز خوب به نظر می رسد. و همسانی درونی بالایی نیز گزارش شده است. دستورالعمل این مقیاس بدین صورت است که از دانشجویان درخواست شد ستونی را که بیشتر با میزان تکرار رفتار آنان مطابقت دارد، علامت گذاری کنند.

1 - Beckford

2 - Piliavin&Charnig

3 - Wilson

داده های به دست آمده در پژوهش حاضر ابتدا با روش های توصیفی، به منظور توزیع نرمال بودن داده ها بررسی و سپس همسانی درونی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ارزیابی و سپس مورد تحلیل عاملی با روش مؤلفه های اصلی قرار گرفتند.

یافته های پژوهش

یافته های توصیفی این پژوهش حاکی از آن است که میانگین و انحراف معیار نمرات ایثارگری، به ترتیب برابر با ۶۰/۶۶ و ۱۲/۲۸۰ است. حداقل نمره ۲۰ و حداکثر ۱۰۰ است. توزیع نمرات از نظر کجی و کشیدگی در دامنه طبیعی است (جدول ۱).

جدول ۱: شاخص های توصیفی نمرات ایثارگری

تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	شاخص های کجی	شاخص های کشیدگی
۴۰۰	۲۰	۱۰۰	۶۰,۶۶	۱۲,۲۸۰	۰,۱۵۹	۰,۲۴۳

یافته های حاصل اعتباریابی نشان می دهد که ضریب آلفای کرونباخ کل آزمون برابر با ۰/۸۴۳ بوده است که در حد مطلوب و خوبی قرار دارد. مقایسه زنان و مردان نشان می دهد که میانگین ایثارگری مردان ۶۲,۶۶ به طور معنی داری بالاتر از میانگین ایثارگری زنان ۵۸,۶۷ است. یافته ها، بیانگر وجود تفاوت معنی دار میان زنان و مردان در رفتار ایثارگرانه می باشد (جدول ۲).

جدول ۲: مقایسه دانشجویان زن و مرد در ایثارگری

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	لون	معنی داری	t	درجه آزادی
زن	۲۰۰	۵۸,۶۷	۱۲,۸۱۱	۶,۱۱۸	۰,۰۱۴	-۳,۲۹	۳۹۸
مرد	۲۰۰	۶۲,۶۶	۱۱,۴۱۲				

نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان می دهد که تمام ماده ها بر روی مولفه ها، دارای بار عاملی معنی دار و مناسبی هستند و هیچ کدام از ماده ها، حذف نشده اند، لذا می توان نتیجه گرفت که پرسشنامه ایثارگری، یک پرسشنامه تک بعدی نیست و از چهار عامل اشباع شده است. این چهار عامل حدود ۴۷ درصد سازه ایثارگری را تبیین می کند. (جدول ۳)

جدول ۳: تعیین بار عاملی ماده های پرسشنامه بر اساس چهار مؤلفه

شماره	سوال	۱	۲	۳	۴
۱	من تا به حال ماشین یک غریبه را که در برف گیر کرده بود هل داده ام.			.۶۹۰	
۲	من تا به حال به یک غریبه نشانی داده ام.			.۶۵۱	
۳	من تا به حال برای یک غریبه تغییر ایجاد کرده ام.		.۴۴۴		
۴	من تا به حال به خیریه پول داده ام.		.۷۲۹		
۵	من تا به حال به یک غریبه که پول احتیاج داشته کمک کرده ام.		.۵۸۸		
۶	من تا به حال وسایل یا لباس به خیریه بخشیده ام.		.۷۳۷		
۷	من تا به حال خون اهدا کرده ام.				.۶۶۸
۸	من تا به حال به یک غریبه در حمل وسایلش کمک کرده ام (کتاب، بسته و ...)	.۵۳۶			
۹	من تا به حال آسانسور را برای یک غریبه نگه داشته ام.			.۴۹۰	
۱۰	من تا به حال به کسی اجازه داده ام که در صف جلوی من قرار بگیرد.	.۵۰۷			
۱۱	من تا به حال یک غریبه را سوار ماشینم کرده ام.			.۵۶۲	
۱۲	من تا به حال اشتباه یک کارمند(در بانک یا سوپرمارکت) را به خاطر کم حساب کردن به او گفته ام.			.۴۶۶	
۱۳	من تا به حال به همسایه که خوب نمی شناختم چیز با ارزشی قرض داده ام. (بشقاب ، وسیله و ...)	.۳۶۸			
۱۴	من تا به حال عمدا کارت سرپرستی ایتم را گرفته ام به این دلیل که می دانستم هدف خوبی دارد.				.۶۴۷
۱۵	من تا به حال به یک همکلاسی که خوب نمی شناختم در تکالیفش کمک کرده ام چون دانش من بیشتر از او بوده است.	.۴۱۵			
۱۶	من تا به حال قبل از اینکه کسی از من بخواهد، داوطلبانه و بدون حقوق از کودک همسایه نگهداری کرده ام.	.۵۸۲			
۱۷	من تا به حال به یک فرد معلول یا پیر برای رد شدن از خیابان کمک کرده ام.	.۶۱۸			
۱۸	من تا به حال در اتوبوس یا مترو جایم را به یک غریبه داده ام.	.۶۳۱			
۱۹	من تا به حال به آشنایان برای اسباب کشی کمک کرده ام.	.۶۰۶			
۲۰	من تا به حال به طور داوطلبانه برای خیریه کار کرده ام.				.۶۴۱

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر، بررسی ویژگی های روان سنجی پرسشنامه شخصیت ایثارگر در دانشجویان بود. نتایج به دست آمده، نشان داد که تفاوت های فردی در بروز رفتارهای ایثارگرانه

مؤثر است و افراد، طرق متفاوتی را برای کنار آمدن با موقعیت‌های مختلف یاد می‌گیرند. نتایج پژوهشی و داده‌های آن، اغلب از دیدگاه اختصاصی بودن دفاع کرده است (میشل^۱، ۲۰۱۴). به نظر می‌رسد که صفت ایثارگری وجود دارد و رابطه بین قضاوت اخلاقی بالا و ایثارگری، یک رابطه مثبت است (روشتون^۲، ۲۰۱۴). این صفت می‌تواند با شیوه‌ای که در آن یک فرد، به موارد موجود در تعدادی از مقیاس‌های قلم‌کاغذی قضاوت اخلاقی پاسخ می‌دهد یا آنها را تأیید می‌کند، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و دانش اخلاقی، که همه آن‌ها به نوبه خود، بیشتر مربوط به رفتار آشکار می‌باشند، ارزیابی شود. در حالی که پرسشنامه شخصیت ایثارگر، برای نشان دادن اساس گسترده صفت رفتار اجتماعی مفید است، احتمالاً یک راه حداکثر مؤثر برای اندازه‌گیری این صفت نیست و لذا می‌تواند جنبه اختصاصی داشته باشد. فرمت رایج سیاهه شخصیت این است که از آزمودنی درخواست شود تا یک استنباط کلی از خود انجام دهد. در پرسشنامه شخصیت ایثارگر، پاسخ‌های ارائه شده، محدود شده است تا رفتاری تقریباً عینی را اندازه‌گیری کنیم و باید گفت که چنین موارد رفتاری عینی و خاص، پیش‌بینی‌کننده یکدیگر و همچنین مقیاس‌های جهانی هستند. علاوه بر این، ماده‌های این پرسشنامه تا حدود زیادی، از هر گونه سوگیری تمایلات اجتماعی مصون هستند. با این حال، برای بهره‌برداری حداکثر از صفت گسترده اجتماعی، مفید است که فرمت پاسخ‌های کلی‌تر و جهانی‌تری، نسبت به آنچه در این پژوهش استفاده شده است، به کار برده شود. به منظور تأیید ابزار پژوهش، باید گفت که شواهدی وجود دارد که پرسشنامه شخصیت ایثارگر، با انتظارات پیشین خاصی از رفتار ایثارگرانه مرتبط است. پیشینه مطالعاتی فراوانی وجود دارد که نشان می‌دهد الگوهای والدین، اهمیت بسزایی در رشد اولیه رفتار ایثارگری دارند (روشتون، ۲۰۱۴). برخی از افراد، به طور مداوم سخاوتمندتر، یاری‌دهنده‌تر و مهربان‌تر از دیگران هستند. یولین^۳ (۲۰۱۲) در پژوهشی نشان داد که زنان به لحاظ شخصیتی، نسبت به مداخله در فعالیت‌ها و وضعیت‌های با خطرپذیری بالا، بی‌رغبت هستند و ایثارگری کمتری از خود نشان می‌دهند که با یافته‌های تحقیق حاضر همخوانی دارد.

نتایج پژوهش (رایس و گروسک^۴، ۲۰۱۴) نشان داد که زنان در همدلی، نسبت به مردان برتری برتری دارند. در این پژوهش زمینه‌یابی، زنان در مقیاس‌های ایثارگری و همدلی، نمرات بالاتری به دست می‌آورند و لذا زنان، ایثارگرتر از مردان هستند. این گروه از پژوهشگران معتقدند که زنان در فرایند اجتماعی شدن، عاطفی‌بار می‌آیند و نیز به دلیل نقش‌های جنسیتی که با گرمی در روابط بین فردی، گرایش به روابط اجتماعی و نیز حساسیت در روابط بین فردی مشخص می‌شود، تمایل بیشتری به برخی رفتارهای ایثارگرانه و همدلی و در نتیجه مسئولیت‌پذیری دارند. نتایج این

---

1 - Mischel

2 - Rushton

3 - Ullian

4- Rice&Grusec

دسته از پژوهشگران با یافته های این تحقیق همخوانی ندارد. از طرفی، برخی پژوهش ها، تأثیر جنسیت را بر روی رفتار ایثارگری رد می کنند (کوهن^۱، ۲۰۱۳). وی معتقد است که جنسیت، عامل تأثیرگذار در رفتارهای مسؤلیت پذیری محسوب نمی شود. برخلاف آن، برخی از پژوهشگران تأکید دارند که میزان مسؤلیت پذیری، به جنسیت بستگی دارد (بارون، پارکر و جیمز^۲، ۲۰۱۶). نقش ویژگی های شخصیتی در ایثارگری، توسط بسیاری از پژوهشگران مورد تأیید قرار گرفته است. افرادی که گرفتار حالات عصبی و نوروتیک هستند و از داشتن احساسات منفی همچون ترس، غم و برانگیختگی رنج می برند، کمتر از دیگران ایثار می کنند و بالعکس افرادی که دارای احساسات مثبت همچون شادی، امید و عشق برخوردارند، به مراتب به رفتارهای ایثارگرانه بیشتری می پردازند (ویلیامسون^۳، ۲۰۱۵). وی همچنین نشان داد که بی ثباتی هیجانی و درون گرایی، دو ویژگی مهم شخصیتی هستند و کسانی که دارای چنین صفاتی هستند، فاقد مهارت های اجتماعی از جمله ایثارگری می باشند. دنو و کوپر^۴ (۲۰۱۴) نیز در پژوهش خود نشان دادند که برونگرایی، مهمترین پیش بینی کننده عواطف مثبت است و افرادی که از این ویژگی برخوردارند، خونگرم و صمیمی هستند و احساس مسؤلیت بیشتری نسبت به دیگران دارند. یافته های این پژوهش، بیانگر این واقعیت است افرادی که ایثارگرند و با دیگران احساس همدردی می کنند و مشتاق کمک به آنان هستند، در مقایسه با افرادی که خودمحورند و بیشتر اهل رقابت هستند تا کمک و همکاری، بیشتر پایبند ارزش های اخلاقی و ایثارگری می باشند.

منابع

فارسی

- ارونسون، الیوت. (۲۰۱۴). *روان شناسی اجتماعی*. ترجمه حسین شکرکن، (۱۳۹۴). تهران، انتشارات رشد
- ساروخانی، باقر. (۱۳۹۵). *مقدمه ای بر دایره المعارف علوم اجتماعی*، تهران: انتشارات کیهان
- کاپلان، هارولد و سادوک، بنیامین. (۲۰۱۵). *چکیده روان پزشکی بالینی*. ترجمه فرزین رضاعی، (۱۳۹۵). تهران، انتشارات ارجمند
- کریمی، یوسف. (۱۳۹۴). *روان شناسی اجتماعی*، تهران: انتشارات ویرایش

۱ -Cohen

۲ -Baron&Parker&James

۳ -Williamson

۴ -Deneve&Cooper

- ویلسون، داوارد. (۲۰۱۳). *سوسیوبیولوژی*. ترجمه عبدالحسین وهاب زاده، (۱۳۹۳). تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی

Reference

- Aronson, E. (2014). *Social psychology*. New Jersey: Prentice Hall.
- Baron, B., Parker, D. & James, D.A, (2016). The handbook of emotional intelligence.
- Bass: Sanfrancisco. Birhof, C. D. (2014). *Empathy,Attitudes,and Social Bulletin* 85.
- Cohen, J.I. (2013). Stress and mental health: a biobehavioral perspective. *Issues Health Nurs*,36(5).
- Comte, et.al. (2015). *Altruism and Altruistic Love: Science, Psychology in Dialogue*. New York:Oxford University Press.
- Decety, J. (2014). Dissecting the neural mechanisms mediating empathy. *Emotion Review*,5(1).
- Deneve, K. and Cooper, H.(2014). The happy personality: a meta-analysis of Personality traits and subjective well-being.
- Konrath, S. H.,O Brien, E.H. ,& Hsing, C.(2015). Changes in dispositional empathy in American college students overtime:A meta-analysis. *Personality and Social Psychology Review*,29(5).
- Latone, B., & Darley, I.M. (2015). *The Unresponsive Bystander, Why Doesn't hH Help?* New York.
- Levine, R., Norenzayan, A., & Philbrick, K. (2016). Cultural Differences in the Helping of Strangers,*Journal of Cross Cultural Psychology*.
- Lilley, M. and Slonim, R. (2016). *Gender Differences in Altruism: Responses to a Natural Disaster*.University of Sydney and Harvard University.
- Macaulay, J.R. & L. Berkowitz. eds.(2014).*Altruism and Helping Behavior* New - York:Academic Press.
- Mischel, W. (2014). *Personality and Assessment*.Wiley,New York.
- Montada, Leo & Hans Werner Bierhoff. (2013). *Studying Prosocial Behavior in Social Systems*.
- Novak, Philip. (2016). *Religion and Altruism*.California:Institute of Noetic Sciences.
- Piliavin, J.A.& Charng,H.W.(2015). Altruism:a review of recent theory and Research. *Annual Review of Sociology*,23(5).

-
- Rushton, J. Philippe & Richard M. Sorrentino, eds. (2015). *Altruism and Helping Behavior: Social, Personality, and Developmental Perspectives*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
  - Rusro, J.P. (2013). *Altruism and Prosocial behavior*. The Handbook of Social Psychology. New York, NY: Mc Graw-Hill.
  - Schmitz, David. (2014). *Rational Choice and Moral Agency*: Princeton - University press.
  - Sorokin, Pitirim A. (2014). *Altruistic Love: A Study of American ((Good - Neighbors)) and Christian Saints*. Boston.
  - Stocks, EL & Lishner, DA. (2016). *Altruism*. University of Texas.
  - Ullian, D. (2012). Why girls are good, a constructionist view. *American Journal of orthopsychiatry*, 54(6).
  - Weber, Max. (2014). *Economy and Society. California*: University of California Press.
  - Williamson, GM. (2015). Stress and infectious disease in human. *Psychological Bulletin*, 115.5-24.
  - Wilson, Bryan. (2014). *Contemporary Transformations of Religions*. Oxford: Oxford University Press.